

INNSPILL TIL REGJERINGENS FOLKEHELSEMEDLING

Det er flott og viktig at det jobbes aktivt med en ny folkehelsemelding, som er god og forebyggende og som legger til rette for at den enkelte kan ta gode valg for sin egen helse.

Med 4 mastergrader, innenfor folkehelse, medisinsk vitenskap, psykologi og pedagogikk, mener jeg det er viktig med umiddelbar forsterket innsats for å gjøre noe med miljøpåførte helseskader og plager som kan komme fra stråling, digitalisering og elektromagnetiske felter. Det starter allerede i skolen, da barn i alt større grad er utstyrt med, og dermed har tilgang til iPad/lesebrett, PCer og andre elektroniske apparater mange timer i døgnet. Det viser seg også at alt flere blir avhengig av disse, og det fortsetter langt opp i voksen alder. Det er behov for mer forskning på hvordan dette påvirker hjernen, generell helse og menneskers subjektive opplevelse av helse.

I dagens samfunn er vi til enhver tid eksponert for 4G (snart 5G) og trådløse nettverk både privat og på jobb/skole, så den totale eksponeringen er svært høy. Og mange mennesker sliter med søvnplager, kroniske lidelser, livsstilssykdommer, tretthet, migrene/hodepine og andre diffuse helseplager som ikke alltid kan dokumenteres kvantitativt. Det har også blitt installert smartmålere (AMS måler) i så godt som alle husstander rundt om i hele landet, og disse kan også skape subjektive helseplager. De som har søkt fritak opplever å bli konfrontert med negative holdninger, tvang, trusler og straffegebyr.

Det bør bli mer fokus på mulig helserisiko av mikrobølget- og elektromagnetisk stråling gjennom uavhengige forskningsstudier som undersøker langtidskonsekvensene. Tidligere studier av subjektive helseplager er neglisjert og bortforklares ofte som psykiske/mentale plager.

Det finnes alt mer mennesker som rapporterer om problemer som går ut over den subjektive helsen basert på AMS måler som stråler døgnet rundt. Delaktighet og bestemmelsesrett har ikke fått plass i installeringen av disse målerne. Dette er noe regjeringen bør se nærmere på, å la enkeltindividet få bestemme selv om det de mener kan påvirke deres subjektive helse, slik at det igjen blir mulig for den enkelte å ta gode valg, nettopp slik regjeringen oppfordrer til i innspill til Folkehelsemeldingen.

Det er behov for mer uavhengig forskning som ikke er finansiert av telekom- og/eller trådløssektoren, eller de som har kommersielle interesser i dette. I andre land har man i mye større grad sett på forskningsrapporter som påviser helseskader fra elektromagnetisk stråling, helserisiko fra økt eksponering for mikrobølgestråling, trådløs teknologi og annen EMF. Det bør innhentes mer fagkunnskap også fra andre land, ikke bare fra Statens Strålevern, slik at man kan sammenligne de anbefalinger som gis i Norge med hva andre land gjør og anbefaler for sin befolkning.

Det bør da også bli økt fokus på delaktighet og innflytelse, slik at det er et fritt valg i hvor stor grad en ønsker å utsettes for disse miljøpåførte helseskadene.

Det bør bli flere muligheter til å ha fristeder i våre nærmiljøer hvor man kan komme bort fra alle strålingsfelt, unngå daglig eksponering på skole, arbeidsplass, møter, kontorer, offentlig transport med mer. Jeg tror at med økt fokus på digitalisering i vårt samfunn, så glemmer vi lett bort at det kan ha en bakside også. Bare tenk tilbake på hvordan man før i tiden på skolen

verken hadde nettbrett, digitale bøker, mobiler, wifi osv., men leste papirbøker og skrev på papir. I dag er det mange elever som nesten ikke kan skrive for hånd, fordi nå begynner skrivetreningen på nettbrett eller PC. Det paradoksale er at det er et faktum at de menneskene som har utviklet denne teknologien sender sine egne barn på private skoler for å lære å lese og skrive, og for øvrig bruke alle sine sanser på den gammeldagse måten.

Hva gjør denne daglige mengden med nettbrett og andre elektroniske apparater med helsen på langsikt? Kan man si at det ikke vil ha subjektive helsekonsekvenser, eller er det for tidlig å fastslå dette ved å si at strålingen fra mobiler, smartmålere, wifi nett og lignende ikke har noen som helst helsekonsekvenser? Dette kombinert med mye stillesitting, dårlig kosthold, for lite mosjon og andre avhengigheter kan lede til større helseproblemer.

Med min bakgrunn, en høy akademisk forståelse og mange års intensive studier, så kan jeg med hånden på hjertet si at uansett utdanningsbakgrunn, erfaring eller annet kan vi ikke mene/synse/tolke hva andre opplever. Ei heller ikke hvordan de ser at ulike faktorer kan påvirke den subjektive helsen. Derfor mener jeg det er viktig at når Regjeringen diskuterer og bestemmer om installering av slike apparater i alle norske hjem, så bør det tas hensyn til de deler av befolkningen som faktisk opplever disse subjektive helseplagene fra «usynlige» wifi- og strålingsfelter. Hvis noe ikke kan bevises i en forskning at det eksisterer, betyr det da automatisk at det ikke eksisterer? Eller er det slik at vi i forskningen da ikke har studert det ut fra de modeller eller tilnæringsmåter/perspektiver som faktisk klarer å fange opp noe av dette?

Jeg oppfordrer derfor Regjeringen til også å sette økt fokus på å skape og gjennomføre kvalitative studier på subjektive helseplager basert på wifi, trådløse nett, smartmetere, digitale apparater, smarte vannmålere, smarte hus med mer. Det er ikke bare samfunnet og miljøet (makro- og mesonivå) utenfor hjemmet som rammes, men like mye innsiden (mikromiljøet). Noen mennesker opplever såpass store helseplager at de faktisk tvinges til å si opp jobber, flytte ut av byene nærmere naturen for å kunne balansere disse faktorene som de mener skyldes miljøbaserte faktorer/aspekter. La forskningen ta disse i betraktning, og ikke bare feie de under teppet. Det var en tid da man ment at asbest ikke var farlig, eller amalgam, men senere års forskning har vist noe annet etter at nye perspektiver ble introdusert etter år med eksponering.

Jeg er gjerne tilgjengelig for diskusjon og deltagelse dersom det blir planlagt nye forskningsstudier, hvor studiet også har fokus på det kvalitative perspektivet når det gjelder den subjektive helseopplevelsen og hvordan mennesker opplever at de faktisk kan være med og påvirke aspekter som har å gjøre med ens egen helse. Disse studiene må skje uten innblanding fra kommersielle interesser, maktperspektiv, aktører som tilbyr digitale/trådløse/elektriske tjenester/apparater, eller lignende, og med full fokus på enkeltindividet som ønsker å ta vare på sin egen helse gjennom gode valg, i tråd med hva Regjeringen ønsker med å be om innspill til sin nye folkehelsemelding.

Melinda Merunada

Master in Public Health, Master of Medical Science, Master in Adult Education, Master of Psychology, Fysioterapeut